

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ: ΑΥΤΙΣΜΟΣ

**ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ: ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ / ΑΛΛΑΓΕΣ/ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ/
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

Μαρία Καμπούρογλου
Λογοπεδικός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Επικοινωνία με το μαθητή	4
Ενθάρρυνση της επικοινωνίας με το μαθητή	5
Κοινωνική υποστήριξη	5
Περιβάλλον και ρουτίνες	6
Παρουσίαση των υλικών	7
Αξιολόγηση και Εργασία	7
Έλεγχος της συμπεριφοράς από το ίδιο το παιδί	8
Εργασία στο σπίτι	9
Παραμονή στη δραστηριότητα	9
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΤΗ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ.....	9
Δυσκολίες στην ποιότητα της Κοινωνικής Συναλλαγής	10
Δυσκολίες που προκύπτουν από τις περιορισμένες και στερεοτυπικές συμπεριφορές, ενδιαφέροντα και δραστηριότητες.....	10
Δυσκολίες στην ποιότητα της επικοινωνίας	11
Δυσκολίες στη μάθηση	12
Προβλήματα Συμπεριφοράς	12
Πιθανά κινητικά προβλήματα	13
ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΟΥΝ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ	13
Εσωτερικές	13
Σημαντικές αλλαγές	14
Σύγχυση του Περιβάλλοντος	14
Σχέσεις. Αντιμετώπιση καταστάσεων	14
ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	15
Ήχοι / ακοή	15
Όραση	15
Μυρωδιές / όσφρηση	16
Άγγιγμα /αφή	16
Γεύση	17

Κίνηση / Αιθουσαίο	17
Αντίληψη / Αντίληψη της Κίνησης	17
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ	
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ	18
Προσωπική οργάνωση / αυτοέλεγχος	18
Αμοιβαία συναλλαγή	18
Κατάλληλη ανταπόδοση της κοινωνικής συναλλαγής	19
Τρόπος συναλλαγής	19
Συγκεκριμένη συμπεριφορά κατά τη μάθηση	20
Αφηρημένες κοινωνικές έννοιες	20
Συμπεριφορά στην ομάδα	20
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΕΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	21
Προσωπικές πηγές: Παράγοντες προσασίας	23

**ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ: ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ /
ΑΛΛΑΓΕΣ/ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ/ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Τα παρακάτω στοιχεία είναι από το «Εγχειρίδιο της Τεχνικής Υποστήριξης για τον Αυτισμό για τα σχολεία του Kentucky» που έγραψαν οι Nancy Dalrymple και Lisa Ruble¹.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε στην O.A.S.I.S (Online Asperger Syndrome Information and Support www.udel/bkirby/asperger)

ΓΙΑ ΤΟΝ / ΤΗΝ _____
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
ΤΑΞΗ

Επικοινωνία με το μαθητή

- Να είστε σαφής και συγκεκριμένοι
- Να αποφεύγετε ασαφής όρους όπως «αργότερα», «ίσως», «γιατί το έκανες;»
- Μειώστε το ρυθμό της ομιλίας
- Εάν είναι απαραίτητο για την κατανόηση, σπάστε τη δραστηριότητα σε μικρότερα βήματα
- Χρησιμοποιείτε χειρονομίες, καθοδήγηση, επίδειξη μαζί με την προφορική οδηγία
- Δώστε από πριν σαφείς πληροφορίες για τυχόν αλλαγές
- Ειδικά, ελκύστε την προσοχή οπτικά, λεκτικά ή σωματικά
- Αποφύγετε τις ιδιωματικές φράσεις, τις λέξεις με διπλή έννοια ή το σαρκασμό.

¹ Μετάφραση Μαρίτσα Καμπούρογλου, Λογοπεδικός

Ενθάρρυνση της επικοινωνίας με το μαθητή

- Σταματάτε, ακούτε και περιμένετε
- Παρακολουθείτε και ακούστε τις προσπάθειες για ανταπόκριση
- Απαντήστε θετικά στις προσπάθειες
- Μορφοποιήστε σωστά τη δραστηριότητα χωρίς να διορθώνετε
- Ενθαρρύνετε την πρόσληψη και την επιλογή όταν είναι δυνατόν

Κοινωνική υποστήριξη

-Προστατεύστε το παιδί από την κακομεταχείριση και την κοροϊδία

-Επιβραβεύετε τους συμμαθητές όταν του συμπεριφέρονται με συμπάθεια

- Δημιουργείτε συνεργατικές καταστάσεις μάθησης όπου μπορεί να μοιραστεί τις επιδόσεις του
- Δημιουργείτε ένα «σύστημα συντρόφου» σε κάθε τάξη
- Συμπεριλάβετε στο πρόγραμμα χρόνο για παρατήρηση, ενθαρρύνετε την παρατήρηση και την σωματική εγγύτητα
- Δώστε του την ευκαιρία να αναπτύξει συγκεκριμένες δεξιότητες μέσα από φυσικές δραστηριότητες με έναν συμμαθητή
- Δώστε του την ευκαιρία να αναπτύξει συγκεκριμένες δεξιότητες μέσα από φυσικές δραστηριότητες με λίγους συμμαθητές
- Δομήστε δραστηριότητες όπου θα υπάρχουν προκαθορισμένες σχέσεις και τρόποι αλληλεπίδρασης
- Εστιάστε στην κοινωνική διαδικασία και στο αποτέλεσμα αυτής
- Διδάξτε εξατομικευμένα, κάνετε επαναλήψεις, και μορφοποιήστε συμπεριφορές μέσα από φυσικές καταστάσεις τις παρακάτω δεξιότητες: τη σειρά στη συνομιλία –τη φιλοφρόνηση –τη διαπραγμάτευση – την ανταπόκριση – την πρόσκληση – την αναμονή – το χαιρετισμό – τη διόρθωση διακοπών – τη συμμετοχή – την αποδοχή των απαντήσεων των άλλων – την αποδοχή των επιτυχιών των άλλων

ΕΠΕΑΕΚ: Πρόσβαση για Όλους

– την ανάληψη της αρχηγίας – την ακολουθία των ιδεών των άλλων – το πείραγμα και το αστείο.

- Μοιραστείτε ενδιαφέροντα χρησιμοποιώντας τα δικά του ενδιαφέροντα και δυνατότητες
- Καθορίστε ποιος από το εκπαιδευτικό προσωπικό θα συνηγορεί για το μαθητή, θα επιλύει τα προβλήματα και θα τον διευκολύνει
- Εξατομικεύστε κοινωνικές ιστορίες δίνοντας συγκεκριμένες καταστάσεις και τονίζοντας την περιγραφή και τις προοπτικές
- επικεντρώστε στην αλλαγή των μη αποδεκτών συμπεριφορών και αγνοείστε εκείνες που είναι απλά «περίεργες»

Περιβάλλον και ρουτίνες

- Οργανώστε ένα προβλέψιμο και ασφαλές περιβάλλον
- Ελαττώστε τις μεταφορές
- Προσφέρετε σταθερές καθημερινές ρουτίνες
- Αποφύγετε τις εκπλήξεις, τις αλλαγές στο πρόγραμμα, ή άλλες αλλαγές, άσχετα από το πόσο μικρές είναι και προετοιμάστε επιμελώς τις δραστηριότητες
- Μιλάτε του σε καταστάσεις άγχους ή απομακρύνετε τον από αυτές
- Δώστε του προσωπικό χώρο σε διαθέσιμο δωμάτιο για να χαλαρώνει
- Μειώστε τους διασπαστικούς παράγοντες και την αισθητηριακή υπερφόρτωση τη φασαρία, τα οπτικά ερεθίσματα, τις μυρωδιές
- Επιτρέψτε απαραίτητες μετατροπές για να αντιμετωπίσετε την ευαισθησία στο άγγιγμα, όπως να πιάνει την κόλλα

Παρουσίαση των υλικών

- Παρουσιάζετε οπτικά:
- Δίνεται γραπτή εντολή/ πληροφορία, επιδεικνύετε, δίνετε φωτογραφίες/ εικόνες και γραπτή εντολή/ πληροφορία, δίνετε μόνο εικόνες, δίνετε μόνο αντικείμενα, ημερολόγια, χάρτες, διαγράμματα, μέσω του κομπιούτερ, μέσω του βίντεο.
- Χρησιμοποιείτε εγκατεστημένες ρουτίνες
- Επιμείνετε στο τι αναμένετε από το παιδί
- Χρησιμοποιήστε τη διδασκαλία μέσω ενός συμμαθητή
- Διασπάστε την οδηγία σε μικρά εξελικτικά βήματα
- Δώστε ευκαιρίες για επανάληψη
- Δώστε την απαιτούμενη βοήθεια

Αξιολόγηση και Εργασία

- Τροποποιείτε τη δυσκολία
- Συντομεύστε
- Αλλάξτε δραστηριότητα
- Εξηγείτε το κείμενο
- Δώστε επιλογή της δραστηριότητας
- Διδάξτε ένα πρότυπο μάθησης μέσα από την επανάληψη
- Προσαρμόστε τρόπο ερωτήσεων
- Επιτρέψτε περισσότερο χρόνο
- Επεκτείνετε τη μάθηση σε πραγματικές καταστάσεις
- Δώστε οπτική βοήθεια σαν ένα μέσο διδασκαλίας για να συνοψίζει / γράφει.

Έλεγχος της συμπεριφοράς από το ίδιο το παιδί

- Διδάξτε τη χρήση του χρονομέτρου ή άλλων οπτικών βοηθημάτων
- Εξατομικεύστε τη σχέση σας με το παιδί
- Δώστε ενθάρρυνση που είναι προσωπική, άμεση, συγκεκριμένη.
- Συμπεριλάβετε στο καθημερινό πρόγραμμα τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες του.
- Ενθαρρύνετε τις επιλογές και τη λήψη αποφάσεων όταν πρέπει
- Αναλύστε το σκοπό της συμπεριφοράς από την μεριά του παιδιού
- Μεταφράστε τους σκοπούς σε δεξιότητες που πρέπει να διδαχθούν
- Αποφύγετε την πίεση του να «είναι καλός» ή άλλες αφηρημένες προσδοκίες
- Αποφύγετε την τιμωρία που μειώνει την αυτοπεποίθηση, αυξάνει το άγχος και δεν είναι και κατανοητή, όπως λ.χ με το σταμάτημα μια ρουτίνας, του ελεύθερου χρόνου, της άσκησης - με το να το στείλετε στο σπίτι του – επιτιμώντας το ή φωνάζοντας του

Αποφύγετε την τιμωρία για τη συμπεριφορά που είναι μέρος της διαταραχής:

αποφεύγει τη βλεμματική επαφή

μιλάει στον εαυτό του

έχει αργό χρόνο απάντησης

έχει έλλειψη «σεβασμού» για τους άλλους

επαναλαμβάνει λέξεις ή φράσεις

αναστατώνεται με πολύ κόσμο ή με τη φασαρία

είναι αγχωμένο

αναφέρεται διαρκώς σε ένα θέμα ή ενδιαφέρον

αναστατώνεται από την αλλαγή

Εργασία στο σπίτι

- Εξατομικευμένη
- Σύντομη
- Όχι περισσότερο από μία ώρα κάθε απόγευμα
- Περισσότερος χρόνος
- Περισσότερη βοήθεια

Παραμονή στη δραστηριότητα

- Σπάστε τη δραστηριότητα σε μικρότερες ενότητες
- Δίνετε συχνότερη ανατροφοδότηση και κατεύθυνση
- Δώστε περισσότερο χρόνο στην τάξη της ειδικής αγωγής για τη συμπλήρωση της εργασίας του
- Βάλτε τον να καθίσει δίπλα στον «σύντροφο» ώστε να του υπενθυμίζει την εργασία του και να προσέχει στο μάθημα
- Εάν είναι αναγκαίο, μειώστε την εργασία

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΤΗ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

Οι παρακάτω φόρμες είναι από το «Εγχειρίδιο Τεχνικής Υποστήριξης για τον Αυτισμό για τα Σχολεία του Kentucky», προσαρμοσμένες από την Nancy Dalrymple και την Lisa Ruble και αποτελούν πολύτιμη πληροφόρηση για τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό της Ειδικής Αγωγής. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε στην:

Anne Moll Kentucky Department of Education, 17th Floor CPT

500 Mero Street, Frankfort, KY 40601, (502) 564-2672

<p><u>Δυσκολίες στην ποιότητα της Κοινωνικής Συναλλαγής</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Θέλει και έχει ανάγκη να μένει μερικές φορές μόνος του • Έχει προβλήματα με την ασυνέπειά του στην κοινωνική συναλλαγή • Αδυνατεί να ανταποκριθεί στα κοινωνικά σήματα • Αδυνατεί να κατανοήσει πώς αισθάνεται ο άλλος • Χρησιμοποιεί ακατάλληλο γαργάλημα και γέλιο • Έχει δυσκολία στη μίμηση – δεν ασχολείται με απλά παιχνίδια • Δεν δέχεται το αγκάλιασμα και το άγγιγμα εκτός εάν το ξεκινά ο ίδιος • Δεν χρησιμοποιεί το γέλιο για να κατευθύνει τον ενήλικα ως βρέφος • Δεν αντιλαμβάνεται τα όρια των άλλων • Αναλώνεται σε στερεοτυπικές ερωτήσεις ως μοντέλο αλληλεπίδρασης • Παρεμβαίνει ακατάλληλα σε κοινωνικές καταστάσεις • Μιμείται από την τηλεόραση αλλά όχι με αμοιβαίο τρόπο • Χρησιμοποιεί ανεπαρκώς τις μη λεκτικές χειρονομίες • Έχει δυσκολίες με τον ανταγωνισμό π.χ. να χάνει , να είναι πρώτος, να κερδίζει 	<p>Σχόλια</p>
---	---------------

<p><u>Δυσκολίες που προκύπτουν από τις περιορισμένες και στερεοτυπικές συμπεριφορές, ενδιαφέροντα και δραστηριότητες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Βλέπει κατ επανάληψη βιντεοκασέτες ή συγκεκριμένα μέρη της βιντεοκασέτας • Τοποθετεί στη σειρά αντικείμενα • Δείχνει προσκόλληση σε άψυχα αντικείμενα (κορδόνια, μπουκάλια) • Συναρπάζεται από την κίνηση (στριφογυρίζει ρόδες , ανοιγοκλείνει πόρτες και συρτάρια, παρακολουθεί τον ανεμιστήρα που δουλεύει. 	<p>Σχόλια</p>
--	---------------

<ul style="list-style-type: none"> • Περπατάει ή τρέχει πάνω κάτω ή γύρω γύρω • Εξερευνά το περιβάλλον γλύφοντας, μυρίζοντας ή αγγίζοντας • Είναι πολύ ευαίσθητος στους ήχους (ως βρέφος μπορεί να έδινε την εντύπωση ότι ήταν κωφό) • Επιμένει σε συγκεκριμένες ρουτίνες και ανθίσταται στην αλλαγή • Αντιδρά αρνητικά στις αλλαγές του περιβάλλοντος • Είναι τελειομανής, έχει δυσκολίες με τη διόρθωση και τα «λάθη» • Έχει δυσκολία με τον μη δομημένο χρόνο • Έχει δυσκολία να περιμένει • Έχει μη φυσιολογική αντίδραση στον πυρετό και στον πόνο • Προσηλώνεται σε σχήματα, φώτα ή γυαλιστερές επιφάνειες • Δεν έχει το φόβο του πραγματικού κινδύνου • Δείχνει υπερβολικό φόβο σε αβλαβή αντικείμενα ή καταστάσεις • Είναι αμυντικός στο άγγιγμα εάν δεν το εισάγει ο ίδιος • Υπάρχει ιστορικό με προβλήματα στο φαγητό • Υπάρχει ιστορικό με προβλήματα στον ύπνο <p><u>Δυσκολίες στην ποιότητα της επικοινωνίας</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Έχει δυσκολία με τις αντωνυμίες • Έχει δυσκολία στη συντακτική οργάνωση της πρότασης • Έχει δυσκολία να απαντά στις ερωτήσεις • Έχει δυσκολία να ανταποκρίνεται στις οδηγίες • Έχει δυσκολία να κατανοεί το χιούμορ • Έχει δυσκολία να κατανοεί τις πολλαπλές έννοιες των λέξεων • Έχει δυσκολία να κατανοεί τον σαρκασμό, τις ιδιωματικές φράσεις, και τον περιγραφικό λόγο • Κάνει άμεση ηχολαλία ή καθυστερημένη ή αλλάζει ελαφρά τη φράση • Σπάνια εισάγει την επικοινωνία 	<p>Σχόλια</p>
---	---------------

<ul style="list-style-type: none">• Έχει δυσκολία στην κατανόηση αφηρημένων εννοιών• Έχει δυσκολία με τις έννοιες του χρόνου• Έχει δυσκολία με τις μεγάλες προτάσεις• Έχει δυσκολία με την πολλή γρήγορη ομιλία• Έχει δυσκολία με συνομιλία• Έχει δυσκολία με τη χρησιμοποίηση του ρυθμού και της κατάλληλης χρησιμοποίησης της έντασης της φωνής	
<p><u>Δυσκολίες στη μάθηση</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Παρατηρείται ανομοιομορφία στις δεξιότητες• Έχει πολύ καλά ανεπτυγμένη μνήμη• Έχει ικανότητα να χειρίζεται αντικείμενα πολύ καλύτερα παρά το μολύβι και το χαρτί• Δείχνει υπέρ και υπό γενίκευση της μάθησης• Έχει πολύ καλές οπτικές δεξιότητες• Είναι υπερκινητικός• Έχει μικρό εύρος προσοχής σε ορισμένες δραστηριότητες και σε άλλες όχι• Είναι παρορμητικός• Έχει αργή αντίδραση• Έχει δυσκολίες στην οργάνωση• Μαθαίνει με συγκεκριμένη ακολουθία• Χρειάζεται βοήθεια στην επίλυση προβλημάτων	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Προβλήματα Συμπεριφοράς</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Έχει επιθετική συμπεριφορά: δαγκώνει, χτυπάει, κλωτσάει, τσιμπάει• Αυτοτραυματίζεται : δαγκώνεται, χτυπιέται, τσιμπιέται, χτυπάει μέρη του σώματός του στον τοίχο ή στο πάτωμα• Έχει εκρήξεις θυμού• Στριγκλίζει και φωνάζει• Δε συμμορφώνεται και αρνείται να μετακινηθεί ή να κάνει κάτι	<p>Σχόλια</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Έχει δυσκολίες στο φαγητό • Έχει δυσκολίες στην τουαλέτα • Δείχνει πολύ χαμηλό κίνητρο <p><u>Πιθανά κινητικά προβλήματα</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Είναι αδέξιος • Έχει προβλήματα στην ισορροπία • Είναι δύσκαμπτος • Έχει δυσκολίες στον κινητικό προγραμματισμό- δεν μπορεί να προετοιμάσει το σώμα του για μια συγκεκριμένη κίνηση • Παρουσιάζει κινητική κόπωση –κουράζεται εύκολα • Έχει δυσκολίες με τη δύναμη • Έχει δυσκολίες στην κινητική αντίληψη- στο χώρο, στη σειροθέτηση, στο γράψιμο • Έχει δυσκολία στην εισαγωγή της κίνησης 	<p>Σχόλια</p>
--	---------------

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΟΥΝ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

<p><u>Εσωτερικές</u>, στις περιπτώσεις που:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δεν γίνεται κατανοητός • Δεν κατανοεί • Δεν έχει αρκετές πληροφορίες • Δεν έχει τις κατάλληλες δεξιότητες για την εργασία • Δεν έχει επιλογές • Κάνει λάθη • Κουράζεται • Είναι άρρωστος • Τον αγγίζουν • Πεινάει 	<p>Σχόλια</p>
---	---------------

<p><u>Σημαντικές αλλαγές</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Αλλαγές στο σχολείο, στην εργασία, στο σπίτι, στην κοινότητα • Μικρές αλλαγές στο πρόγραμμα • Αλλαγές στην ώρα • Αλλαγές στο χώρο εργασίας • Απουσίες δασκάλων ή άλλου προσωπικού • Απουσία φίλου ή συντρόφου • Αργοπορία ή αναβολή επίσκεψης συγγενούς • Μη πρόβλεψη ενός γεγονότος ή δραστηριότητας • Ματαίωση ενός γεγονότος ή μιας δραστηριότητας • Αναμονή για πολλή ώρα 	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Σύγχυση του Περιβάλλοντος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Αντιμετώπιση του πλήθους • Αντιμετώπιση της φασαρίας • Αντιμετώπιση της υπερβολικής κίνησης • Αντιμετώπιση ανταγωνιστικών οπτικών ερεθισμάτων • Αντιμετώπιση περιορισμένου χώρου • Αντιμετώπιση του ρυθμού των άλλων • Αντιμετώπιση απώλειας αντικειμένων αξίας 	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Σχέσεις. Αντιμετώπιση καταστάσεων</u>, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να τον διορθώνουν • Να του αρνούνται • Να τον διακόπτουν • Να καθυστερεί • Να τον αγνοούν • Να φοβάται ότι θα χάσει πολύτιμους ανθρώπους • Να τον κοροϊδεύουν • Να τον αφήνουν εκτός • Να τον κατηγορούν 	<p>Σχόλια</p>

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

<p><u>Ήχοι / ακοή</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Να υπάρχει διάγνωση προβλήματος ακοής σε κάποια δεδομένη στιγμή• Να αντιδρά σε ανεπάντεχους ήχους• Να φοβάται ορισμένους ήχους• Να διασπάται από ορισμένους ήχους• Να μη μπορεί να προσδιορίσει την πηγή του ήχου• Να προκαλεί ο ίδιος ήχους• Να του αρέσουν ήχοι που είναι συνεχείς και επισκιάζουν τους εξωτερικούς ήχους• Κάτι άλλο	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Όραση</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Να υπάρχει διάγνωση προβλήματος όρασης• Να είναι ευαίσθητος στο φως• Να αποφεύγει τη βλεμματική επαφή• Να διασπάται από λίγα ή πάρα πολλά οπτικά ερεθίσματα• Του αρέσει να βλέπει κινούμενα οπτικά αντικείμενα• Έχει δυσκολία στην ιχνηλασία• Διεγείρεται με την ποικιλία οπτικών ερεθισμάτων• Έχει δυσκολία με τις σκάλες ή τα ύψη• Του αρέσουν τα σχήματα• Αναστατώνεται όταν τα αντικείμενα φαίνονται διαφορετικά• Αποφασίζει για την τροφή την ενδυμασία και τα αντικείμενα από την όψη τους• Τακτοποιεί το χώρο με τέτοιο τρόπο και μπορεί να πει αν κάτι δεν είναι στη θέση του• Εξετάζει με προσοχή τα αντικείμενα ή τα χέρια• Του αρέσει η τηλεόραση και το βίντεο	<p>Σχόλια</p>

<ul style="list-style-type: none">• Κάτι άλλο <p><u>Μυρωδιές / όσφρηση</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Είναι ευαίσθητος στις μυρωδιές• Μυρίζει τα αντικείμενα, τις τροφές, τους ανθρώπους• εξερευνά το περιβάλλον με την όσφρηση• αντιδρά έντονα σε μερικές οσμές• αγνοεί δυνατές μυρωδιές• Κάτι άλλο	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Άγγιγμα /αφή</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Είναι αμυντικός όταν τον αγγίζουν• Προτιμάει το έντονο πιάσιμο από το απαλό• Πρέπει να γνωρίζει από πριν ότι κάποιος θα τον αγγίξει• Εισάγει το αγκάλιασμα, το κανάκεμα• Γίνεται ευεραίσθητος αν το σπρώξουν ή τον αγγίζουν• Δεν του αρέσει η αίσθηση κάποιων υφασμάτων• Αρνείται να αγγίξει ορισμένα πράγματα.• Είναι ευαίσθητος σε ορισμένα ρούχα• Δεν ντύνεται σύμφωνα με τη θερμοκρασία• Δεν του αρέσει να πλένεται• Του αρέσει να παίζει με το νερό• Βάζει στο στόμα του αντικείμενα ή υφάσματα• Αρνείται να περπατήσει σε συγκεκριμένες επιφάνειες• Δείχνει να έχει δυσκολίες με την αντίληψη του βάθους• Δεν του αρέσει να του αγγίζουν τα μαλλιά, το πρόσωπο, ή το στόμα• Εκνευρίζεται όταν τα χέρια του έχουν κόλλα• Κάτι άλλο	<p>Σχόλια</p>

<p><u>Γεύση</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Έχει δυσκολίες με το φαγητό • Δεν του αρέσουν ορισμένες τροφές / υφές • Τρώει μόνο ορισμένες τροφές • Δοκιμάζει πράγματα που δεν τρώγονται • Εξερευνά το περιβάλλον με τη γεύση • Κάτι άλλο 	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Κίνηση / Αιθουσαίο</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δείχνει έντρομος στον αέρα • Τεντώνεται προς τα πίσω όταν κρατούν ή τον κινούν • Στριφογυρίζει γύρω από τον εαυτό του • Κινεί έντονα μέρη του σώματός του • Του αρέσει να κουνιέται μπρος πίσω να τον κουνούν στην κούνια ή να τον στριφογυρίζουν • Περπατάει στις μύτες των ποδιών του • Δείχνει αδέξιος και πέφτει πάνω στα πράγματα • Σκαρφαλώνει συχνά και δεν πέφτει • Αποφεύγει τις ασκήσεις ισορροπίας • Κάτι άλλο 	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Αντίληψη / Αντίληψη της Κίνησης</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολεύεται σε δραστηριότητες με μολύβι και χαρτί • Έχει δυσκολία με την αίσθηση του χρόνου • Έχει δυσκολία με τη θέση του σώματός του στο χώρο • Βασίζεται στη γνώση του για τη θέση των επίπλων • Έχει δυσκολία με τη χρησιμοποίηση μερικών εργαλείων • Έχει δυσκολία στην οργάνωση των υλικών και να τα αποσύρει κατάλληλα • Διασπάται από τις πόρτες, τα ανοιχτά 	<p>Σχόλια</p>

<p>ντουλάπια, τις τρύπες ή την κίνηση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κάτι άλλο 	
---	--

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

<p><u>Προσωπική οργάνωση / αυτοέλεγχος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολεύεται να περιμένει • Δεν τελειώνει την εργασία του • Δυσκολεύεται να φροντίσει τα πράγματά του και τα πράγματα του σχολείου • Δυσκολεύεται να μείνει σιωπηλός όταν χρειάζεται • Να μιλάει όταν του μιλούν, ιδιαίτερα όταν του κάνουν μια ερώτηση • Δυσκολεύεται να δουλέψει από μόνος του, χωρίς να ενοχλεί τους άλλους • Δυσκολεύεται να προετοιμαστεί για τις δραστηριότητες και τα μαθήματά του • Δυσκολεύεται να είναι συνεπής στις εργασίες του • δυσκολεύεται να αλλάξει δραστηριότητα • δυσκολεύεται να τον διορθώσουν • δυσκολεύεται να δεχθεί ότι τα λάθη μπορεί να διορθωθούν. 	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Αμοιβαία συναλλαγή</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • δυσκολεύεται να μιμηθεί • να μοιραστεί • να πάρει τη σειρά του • να καθίσει και να συμμετέχει στην ομάδα • να διαπραγματευτεί • να εισάγει την κοινωνική συναλλαγή • να επιτύχει την κοινή προσοχή (δείχνω, κοιτάζω, μιλάω) 	<p>Σχόλια</p>

<ul style="list-style-type: none"> • να παίζει • να χαιρετήσει • να καλοπιάνει • να προσφέρει βοήθεια, ανακούφιση • να προσκαλέσει άλλους να συμμετέχουν • να ζητήσει επιβεβαίωση, επιβράβευση • να ζητήσει μια χάρη • να κουτσομπολέψει • να τραβήξει την προσοχή με συγκεκριμένο τρόπο, σηκώνοντας το χέρι, περιμένοντας • να φροντίσει κάποιον που χτύπησε ή είναι άρρωστος, χωρίς να γελάει • να δώσει στους άλλους να καταλάβουν ότι χτύπησε ή ότι είναι άρρωστος • να ζητήσει σε κάποιον να παίξουν ή να κάνουν μια δραστηριότητα 	
<p><u>Κατάλληλη ανταπόδοση της κοινωνικής συναλλαγής</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολεύεται να ακούσει προσεκτικά • Να σχολιάσει πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα • Να απαντήσει σε ερωτήσεις • Να χρησιμοποιήσει με αξιοπιστία το Ναι/ όχι • Να δεχτεί βοήθεια • Να αποδεχθεί ότι μερικά πράγματα είναι αδύνατα • Να απαντήσει στο πείραγμα • Να κάνει επιλογές • Να μοιραστεί τη χαρά του άλλου • Να κάνει την κατάλληλη βλεματική επαφή 	<p>Σχόλια</p>
<p><u>Τρόπος συναλλαγής</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολεύεται να είναι ευγενικός • Να είναι καλός • Να νοιάζεται • Να μην είναι πολυλογάς • Να είναι ευγενικός 	<p>Σχόλια</p>

<ul style="list-style-type: none">• Να μη χτυπάει, να μην κλωτσάει, να μη βρίζει• Να κοιτάζει αυτόν που μιλάει• Να μη φεύγει όταν κάποιος μιλάει• Να κρατά την απαραίτητη απόσταση από τον άλλον	
<p><u>Συγκεκριμένη συμπεριφορά κατά τη μάθηση</u></p> <p>Δεν ξέρει πώς να συμπεριφέρεται</p> <ul style="list-style-type: none">• Με τους ομηλικούς, όχι με τους ενήλικες• Στην εκκλησία, στο σχολείο, στο σπίτι• Στο γήπεδο• Σε ένα μαγαζί• Με τους ξένους• Τι και πού είναι ιδιωτικός χώρος• Με τα πρόσωπα εξουσίας	Σχόλια
<p><u>Αφηρημένες κοινωνικές έννοιες</u></p> <p>Δεν κατανοεί πως πρέπει</p> <ul style="list-style-type: none">• Να είναι καλός• Να συγχρονίζεται• Να είναι δίκαιος• Να δείχνει φιλία• Να είναι ευγενικός• Να δείχνει καλοσύνη• Να κάνει το καλύτερο για τον άλλον• Να φροντίζει• Να εκτιμά το χιούμορ	Σχόλια
<p><u>Συμπεριφορά στην ομάδα</u></p> <p>Έχει δυσκολίες στο</p> <ul style="list-style-type: none">• Να έρχεται όταν τον καλούν στην ομάδα• Να παραμένει σε συγκεκριμένα μέρη• Να συμμετέχει στην ομάδα• Να ακολουθεί τους κανόνες της ομάδας: -να μιλάει ένας κάθε φορά	Σχόλια

<ul style="list-style-type: none">-να καθαρίζει, να μαζεύει,-να φεύγει-να περπατάει, να κάθεται ήσυχος,-να ψηφίζει – κανόνες πλειοψηφίας-να κερδίζει και να χάνει	
---	--

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΕΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΤΡΟΥ

Όταν θα απαντάτε σε αυτές τις ερωτήσεις, να θυμάστε να αναφέρεστε και να αναλύετε ολόκληρη την ημέρα και την εβδομάδα και όλα τα περιβάλλοντα που κινείται ο μαθητής, προκειμένου να εξασφαλίζετε ότι οι στρατηγικές για το κίνητρο είναι συστηματικές

Είναι χρήσιμες οι δραστηριότητες και έχουν σημασία για το μαθητή;

Οι εμπειρίες έχουν το στοιχείο του μοιράσματος ή καθοδηγούνται διαρκώς;

Οι πληροφορίες δίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε ο μαθητής να κατανοεί, να θέτει ερωτήσεις και να τις χρησιμοποιεί;

Υπάρχουν συμμετοχικές εμπειρίες;

Ελαχιστοποιούνται οι ερωτήσεις γύρω από τις επιθυμίες, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες;

Χρησιμοποιείται το εσωτερικό κίνητρο;

Παρουσιάζονται με φυσικό τρόπο οι ενισχυτές που χρησιμοποιούνται;

Ενθαρρύνεται και προκαλείται με φυσικό τρόπο ο μαθητής να εισάγει την συνδιαλλαγή;

ΕΠΕΑΕΚ: Πρόσβαση για Όλους

Ενισχύονται οι προσπάθειες για την κατάκτηση των σκοπών και των στόχων;

Χρησιμοποιούνται και προτιμούνται τα περιβαλλοντικά και διδακτικά βοηθήματα από την διαρκή εξάρτηση του λόγου των ενηλίκων και της σωματικής βοήθειας;

Παρέχεται άμεσα η ανατροφοδότηση έτσι ώστε να συνδέεται ξεκάθαρα η ενίσχυση με το γεγονός;

Κρατούνται οι κατακτημένες και οικείες δραστηριότητες στο πρόγραμμα καθώς προστίθενται και καινούργιες;

Είναι ποικίλα τα ενισχυτικά ερεθίσματα, υπάρχουν επιλογές ενισχυτών και είναι ποικίλος ο σχεδιασμός της ενίσχυσης;

Χρησιμοποιούνται οι προτιμήσεις του μαθητή και αναβαθμίζονται και χρησιμοποιούνται ενισχυτές που πραγματικά αρέσουν στο μαθητή;

Αποτελούν κίνητρο οι τυπικοί κοινωνικοί ενισχυτές (χαμόγελο, χτύπημα στον ώμο, έπαινος);

Ενθαρρύνονται οι επιλογές, προκαλούνται, είναι αποδεκτές και διδάσκονται;

Διευρύνεται η δυνατότητα επιλογών μέσα από εμπειρίες με σημασία και επιτυχίες;

Ενθαρρύνεται η αμφίδρομη επικοινωνία και υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες;

Ενισχύεται η αμφίδρομη κοινωνική συναλλαγή με την κοινή συμμετοχή ή απλώς διορθώνεται;

Προσωπικές πηγές: Παράγοντες προστασίας

Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε και να ανακαλύπτουμε τις επιθυμίες και τις προτιμήσεις καθώς και τα ενδιαφέροντα του μαθητή με διαταραχή του Αυτιστικού Φάσματος. Αυτές πρέπει να αποτελούν μέρος του προγράμματος του μαθητή και να χρησιμοποιούνται για να αυξάνουν το ενδιαφέρον του και να του δίνουν κίνητρο. Αναλύοντας το καθημερινό πρόγραμμα του μαθητή για να διαπιστώσουμε πότε και πόσες από αυτές τις επιθυμίες και ενδιαφέροντα περιέχονται σε αυτό κατά τη διάρκεια της ημέρας. Εάν ο μαθητής βρίσκεται σε κατάσταση μόνιμης πρόκλησης χωρίς να υπάρχουν δραστηριότητες ενίσχυσης, τότε απειλείται η μάθηση.

Επιθυμίες προτιμήσεις, ενδιαφέροντα	Πότε δίνονται Πόσο συχνά Τι επιλογές υπάρχουν
-------------------------------------	---

Προσωπικές πηγές: Παράγοντες προστασίας

Εξίσου σημαντικό είναι η χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων του μαθητή σε όλες τις μαθησιακές εμπειρίες. Χτίζουμε πάνω στις δυνατότητες, τις ενσωματώνουμε και ενισχύουμε την αυτοπεποίθηση. Πολύ συχνά ο μαθητής με Διαταραχή του Αυτιστικού φάσματος διδάσκεται με βάση τις αδυναμίες του.

Δυνατότητες	Πώς και πότε χρησιμοποιούνται
-------------	-------------------------------